

A bivalyzongora

TANÖSVÉNY ÉS BIVALYISTÁLLÓ
SÁNDORFALVA HATÁRÁBAN

Építészet: PARADIGMA ARIADNÉ | Szerző: MARTINKÓ JÓZSEF
Építészeti fotó: BUJNOVSZKY TAMÁS

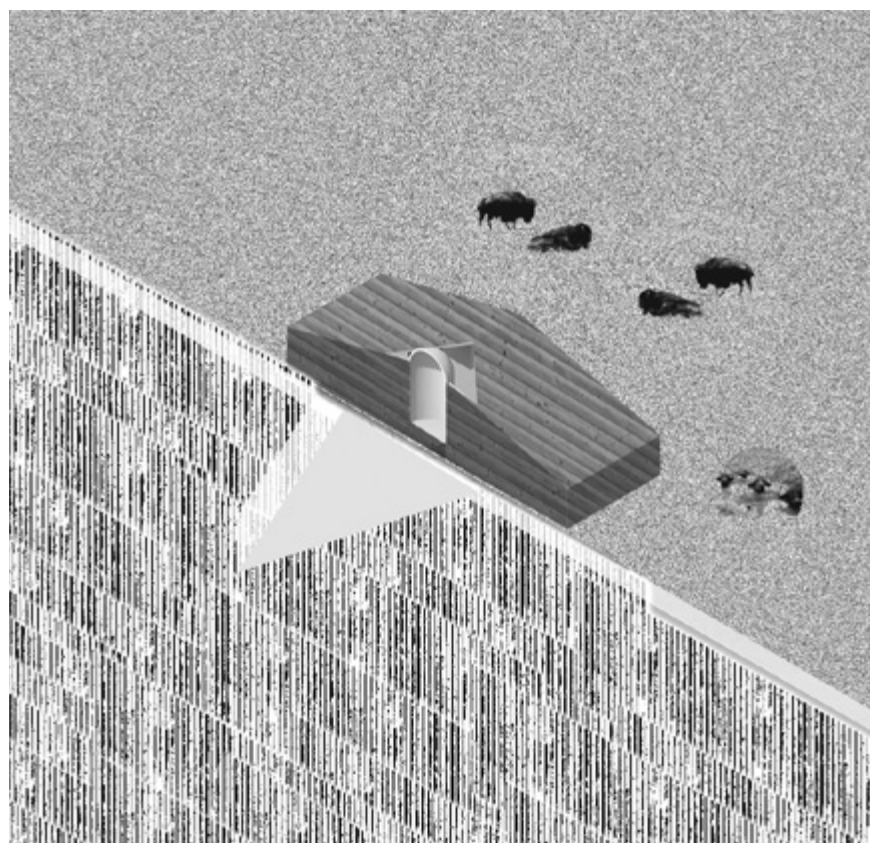

Az 500 méter hosszú, ívelt tanösvény egy 200 négyzetméteres bivalyistállót, három merengőt, valamint egy kilátót kapcsol össze

Az ide látogatók betekintést nyerhetnek a nádi élővilágba, a bivalytartás mindennapjaiba, vagy csak élvezhetik a táj átalakulását

„(...) édesapám jelentős bivalyzongorista. Jelentős bivalyzongorista. Itt rendszerint nevetett vagy kacintott az elbeszélő, és nemritkán játékos vita is kibontakozódott afölött, hogy édesapám – mint bivalyzongorista, persze – valóban jelentős-e, avagy helyesebb volna első megközelítésben jónevűnek mondani. Édesapám legidősebb fia abban a bizonytalan tudatban nőtt föl, hogy édesapám jelentős, de legalábbis jónevű bivalyzongorista, de nem tudta, örüljön-e ennek avagy szégyenkezzék. A bivalyok által feltúrt, majd megmerevedett sár, az az iszonyatos hepe-hupa, az a bivalyzongora, mesélte a minap Oskar P. De mi köze van ehhez édesapámnak? Oskar P. szokása szerint elfojtott magában egy kis mosolyt, és mint mindig, ha szavakról kezdett beszélni, és ő gyakran (és szépen) beszélt a szavakról, öröm és könnyű, de határozott büszkeség látszott az arcán udvariassággal keveredni, édesapád, ha berúgott, négykézláb jött a kertek alatt, ott, ahol a bivalyok. Senki nem volt olyan ügyes, mint a te édesapád, lelkes, virtuóz, anyagszerű, se Gould, se Kocsis Zoltán, se Rolla János, pedig ő nem is zongorista! Légy büszke apádra. Így is történt, büszke volt rá.”

(Esterházy P.: *Harmonia Caelestis*, Magvető Könyvkiadó, 2001, 254. p.)

Ezzel a hangulatos bevezetővel távolról sem az volt a célom, hogy eltereljem a figyelmet a Paradigma Ariadné építészeti projektjéről, ami nemrégiben valósult meg a dél-alföldi régióban található Sándorfalva határában, ahol fürdőzésre alkalmas bányató és strand mellett egy sokhektáros lápvilág található, amit elfoglalt a nád. A bivalyszállás és tanösvény kapcsán az építészeti kifejezés „nyelvi erejéről”, illetve a természeti környezetbe beavatkozó „építészeti viselkedés” belső logikájáról szeretnék értekezni. Legyen azonban szó először magáról a helyszínről. Míg a városi ember szeme egy lenyűgözően attraktív, hullámzó nádtengert lát a Natura 2000 védettséggel is ellátott területen, ez a helyszín valójában egy rekultivációt igénylő természeti anomália. A nád itt egyfajta fojtogató monokultúra, amihez képest a valódi mocsár élővilága sokkal gazdagabb. Éppen ez indokolta, hogy – egy innen néhány tíz kilométerre lévő szerb testvérprojekttel együtt – az Európai Unió 65 millió forintos támogatást adott arra, hogy az ide költöztetett bivalyok közreműködésével a nád évek alatt visszahúzódjon.

Noha túlzás lenne hasonló „alkotótársnak” láttatni a bivalyt, mint amilyen alkotótárs borjút láthattunk az Ensemble Studio/Antón García-Abril szeniális *The Truffle* (>a szarvasgomba<) projektje kapcsán, olvasatomban az állatok tájalakító szerepe erős hatással volt az építészeti szerkesztésre is. Mondom ezt annak ellenére, hogy a műleírás inkább egyfajta útnak vagy vasúti vágánynak érzékelteti az 500 méter hosszan kifeszülő, teljesen fából épült járdaívet, ami mentén – mint valami kollektív tudatalattiban tett utazás során – silók, vagonrakodók, mezőgazdasági épületek, pajták, istállók, ólak,

a „vidéki táj építészeti képe” idéződik fel. Nyelvi szinten tehát idézetek sorjázna, ám meglátásom szerint ez a kifeszített ív egy nádba taposott bivalyjárás, állatcsapás, ösvény fa-átirata is lehet. Hogyan látják a bivalyok, amit az ember épített? Egyáltalán ezt az égetett felületkezeléssel színezett csupafa építményt idővel kissé korhadón természetesnek, vagy ember alkotta valaminek látják-e? Hogyan viselkedik tehát az építész a tájban, miközben keresi az egyensúlyt a kontúrokkal felidézett épület és a természeti formák között. Az utóbbi kérdésre reflektál talán a Paradigma Ariadné egyik korábbi projektje, az Ipolytarnócon épült Ferdeház, ami az én elemzésemben nem a felépített, házformájú házkontúrról szól, hanem arról a ferde hajlatról, enyhe kis lejtésről, természetes ferdületről, ami csak akkor nyer vizuális értelemben jelentést, ha egy építmény „ferdül” rajta.

Építészeti nyelviség a tájban. Befejezésül még egy gondolat arról, ami a Paradigma Ariadné tervezőit a szakmagyakorlás szellemi, elméleti horizontján valójában foglalkoztatja. Talán a cikk illusztrációjaként használt fotókon is látható módon a tető nélküli szemlélődő stégek lép, nád felőli nyílásai, ablakai különféle építészettörténeti korszakot idéznek meg a román kortól a gótikán át a modernitás körablakáig. A bejárás során az építészek utaltak arra az ideára, ami a reneszánsz portréfestészetben jelent meg először, ahol a lefestett személy egy ablak előtt ül, ami mögött a profán, immár nem az Édenkertet idéző, természeti táj látható. Ezt a kivágatot, a természeti valóság és az épített, esztétizáló (bel) tér közötti keretezett átjárót, kapcsolatot szerkesztették bele a tervezők ezeknek a stégeknek a falába, ami egy újabb réteggel gazdagítja építészeti és természet, múlt és állandóság, nyelv és táj összefüggéseit.

A bivalyok segítségével az elnádásodott terület több ütemben újra gazdag madárvilággal bíró, rekultivált mocsaras területté válik

A projekt tervezésénél az inspirációt a vidéki táj építészetének meghatározó képe adta

A projekt egyben tanúbizonysága annak is, hogy racionális tervezés és tisztázott önkormányzati szándék, valamint menedzsment mellett belátható költségből is létrehozható kimagasló építészeti minőség a hazai építőipari viszonyok között is.

Építészek: CSÓKA ATTILA RÓBERT,
 MOLNÁR SZABOLCS, SMILÓ DÁVID,
 ÁRKOVICS LILLA, CSENDES BERNADETT
 (PARADIGMA ARIADNÉ)